

*Князев С. М.,**кандидат юридичних наук, здобувач
Національної академії внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НЕГЛАСНОЇ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуто діяльність прокуратури під час здійснення оперативно-розшукових заходів та негласної роботи підрозділами Національної поліції України. Проведено аналіз наглядової функції прокурора за оперативною та негласною роботою Національної поліції України в межах оперативно-розшукових справ. Досліджено таку діяльність прокуратури у кримінальному процесуальному законодавстві зарубіжних країн (Білорусі, Грузії, Італії, Німеччини та інших). Здійснено класифікацію форм прокурорського нагляду у сфері оперативно-розшукової діяльності на:

- виявлення порушень закону;
- усунення порушень закону;
- попередження порушень закону.

З'ясовано, що специфіка нагляду за додержанням законності під час приймання, реєстрації, обліку та вирішення заяв і повідомлень про злочини (кримінальні правопорушення) зумовлює й особливості заходів прокурорського реагування, до яких належать:

1) можливість скасування незаконних і необґрунтованих рішень;

2) покладення на керівників відповідних підрозділів обов'язку реєстрації в обліково-реєстраційних документах усіх заяв і повідомлень про злочини (кримінальні правопорушення), що надійшли до відповідного органу;

3) ужиття комплексних заходів щодо усунення всіх виявлених порушень закону та покарання винних осіб;

4) організація занять з вивчення чинного законодавства, відомчих наказів з конкретних питань.

Визначено, що повноваження прокурора з нагляду за діяльністю оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом:

– вивчення та аналізу документів, необхідних для всебічного дослідження його предмета (клопотання про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій, ухвали слідчого судді, постанови та доручення слідчого, протоколи і додатки до них);

– особистої участі у негласних слідчих (розшукових) діях, що проводять оперативні підрозділи;

– надання вказівок щодо проведення, припинення, заборони здійснення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами;

– визначення переліку та послідовності проведення оперативними підрозділами негласних слідчих (розшукових) дій у конкретному кримінальному провадженні;

– визначення кола оперативних підрозділів, що мають залучатися до негласних слідчих (розшукових) дій, необхідності участі в них оперативного працівника та слідчого.

Ключові слова: прокуратура, контроль, нагляд, оперативно-розшукова діяльність, негласна робота, Національна поліція України.

Постановка проблеми. Реформування системи кримінальної юстиції також вплинуло і на органи, які здійснюють досудове розслідування, формують та підтримують обвинувачення. Важливою складовою цієї системи є прокуратура, правовий статус якої зазнав суттєвих коригувань у результаті конституційної реформи в Україні. На сучасному етапі можна констатувати відповідність правового статусу прокуратури європейським рекомендаціям щодо ролі цієї інституції в державі.

Свою процесуальну функцію прокурор здійснює від імені та в інтересах держави, тобто діє ex-officio, що сприяє реалізації головного конституційного обов'язку держави щодо утвердження і забезпечення прав та свобод людини (ст. 3 Конституції України). Кримінально-процесуальна діяльність прокурора безпосередньо впливає на ефективність реалізації державної політики у сфері протидії злочинності. Важливе значення має діяльність прокурора під час досудового розслідування, оскільки саме на цій стадії кримінального провадження під керівництвом прокурора здійснюються процесуальні дії, спрямовані на розкриття кримінального правопорушення, збирання доказів причетності конкретної особи до його вчинення, та формується база майбутнього публічного обвинувачення.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Теоретичні та праксеологічні аспекти кримінальної процесуальної діяльності прокурора набули доктринального осмислення у працях учених радянського та сучасного періодів, зокрема Ю.П. Аленіна, В.І. Галагана, В.Г. Гончаренка, І.В. Гори, Ю.М. Грошевого, А.Я. Дубинського, В.С. Зеленецького, О.В. Капліної, О.П. Кучинської, Л.М. Лобойка, В.Т. Маляренка, О.І. Медведька, М.М. Михеєнка, В.Т. Нора, М.А. Погорецького, Д.Б. Сергєєвої, Г.П. Середи, О.Ю. Татарова, О.М. Толочка, Л.Д. Удалової, С.С. Чернявського, О.Г. Шило, М.Є. Шумила, О.Г. Яновської та інших.

Однак, в умовах докорінних змін законодавства та правозастосовної практики теоретичні, правові й праксеологічні основи кримінально-процесуальної діяльності прокурора під час здійснення оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи підрозділами Національної поліції України набули особливого значення та потребують окремого комплексного дослідження.

Метою статті є дослідження особливостей прокурорського нагляду за здійсненням оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи підрозділами національної поліції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наукові дослідження та багаторічна практика засвідчують, що на всіх етапах

оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) та негласної роботи Національної поліції України існують ризики:

- ухилення оперативних підрозділів від виконання покладених на них обов'язків;
- порушення прав і свобод громадян під час виконання цих обов'язків;
- зловживання службовим становищем;
- недотримання процесуальних норм та встановлених вимог щодо оформлення документів;
- нераціональної організації ОРД і досудового розслідування.

Тому на всіх етапах ОРД та негласної роботи Національної поліції України має здійснюватися прокурорський нагляд [1–3].

Нагляд за діяльністю оперативних підрозділів варто розглядати як систематичне спостереження уповноваженими державними органами, що не належать до системи Міністерства внутрішніх справ, за роботою оперативних підрозділів та їх посадових осіб з метою забезпечення законності. Контроль за діяльністю оперативних підрозділів є складовою управління, яка має на меті забезпечення ефективного виконання підрозділами оперативної служби покладених на них функцій. Його завдання полягає у визначенні відповідності функціонування й результатів діяльності оперативних підрозділів законам і підзаконним нормативно-правовим актам, прийнятим управлінським рішенням, принципу раціональної організації роботи, вимогам виконавської дисципліни. Засобами контролю є перевірки всіх документів щодо роботи оперативних підрозділів, спостереження за самим процесом роботи посадових осіб, оцінювання їх професійних знань, умінь і навичок тощо.

Найбільше дискусій ведеться навколо належності «прокурорського нагляду» до процесуальної або ж непроцесуальної діяльності [4, с. 49–50], а також пошуку критеріїв співвідношення прокурорського нагляду, відомчого контролю та функцій кримінального переслідування [5].

Нормами Кримінально-процесуального кодексу (далі – КПК) України один з головних напрямів реформування кримінального провадження реалізується, зокрема, через розширення змісту прокурорського нагляду за досудовим розслідуванням. Прокуратура залишається серед органів кримінального переслідування, попри те що за КПК України позбавляється права провадити досудове розслідування. Прокурора визначено «центральною фігурою» досудового провадження, а слідчим органів досудового розслідування відведено «допоміжну» роль.

Наглядові функції органи прокуратури виконують і в інших державах. При цьому в кримінально-процесуальному законодавстві пострадянських держав повноваження прокуратури щодо здійснення нагляду за проведенням негласних розшукових заходів на досудовому провадженні прописані досить чітко. Наприклад, за КПК Латвії (ст. 21), Казахстану (ст. 62), Республіки Білорусь (ст. 25), Російської Федерації (ст. 37), Естонії (ст. 22), Республіки Молдова (ст. 52) прокурор зобов'язаний в усіх стадіях кримінального судочинства своєчасно вживати передбачених законом заходів до усунення будь-якого порушення закону, від кого б воно не виходило. За КПК Узбекистану прокурорський нагляд розглядається як нагляд за додержанням законів органами, що ведуть боротьбу із злочинністю. В Естонії – як нагляд за діяльністю поліції при розслідуванні злочинів і за законністю діяльності розшукових підрозділів.

Аналіз нормативно-правових актів колишніх республік СРСР дає підстави стверджувати, що найрадикальніше рефор-

мовані функції прокуратури у країнах Балтії та Кавказького регіону. Оптимізація функціонального призначення прокуратури в Україні, поряд з об'єктивними чинниками, обумовлена й зобов'язаннями України перед Радою Європи щодо реформування інституту прокурорського нагляду. Так, відповідно до п. 11.6 Висновку Парламентської Асамблеї Ради Європи від 26 вересня 1995 р. № 190 (1995) «Щодо заявки України на вступ до Ради Європи», однією з умов надання Україні статусу «членства» визначено необхідність зміни ролі та функцій прокуратури. Відповідно до ст. 15.b Статуту Ради Європи, «прокуратура має виконувати ключову роль у національних системах кримінального судочинства, а також у міжнародній співпраці з кримінально-правових питань» [6].

Дещо подібна запровадженій в Україні система (так зване «прокурорське дізнання»), характерна для Німеччини. Так, німецька поліція здійснює розслідування злочинів під «безпосереднім керівництвом» прокурора або слідчого судді (§ 169 КПК), виконує переважно процесуальні доручення прокуратури (яка має керівний статус у сфері кримінального судочинства), і лише у виняткових випадках (з метою недопущення протидії) розслідує кримінальні справи за власної ініціативи. Після виконання всіх процесуальних дій поліція, відповідно до ч. 2 § 163 КПК, зобов'язана передавати матеріали справи прокурору. Однак, як свідчить практика, поліція здебільшого самостійно провадить власне дізнання в повному обсязі й передає справи до прокуратури лише для вирішення питання про порушення публічного обвинувачення чи закриття справи [7, с. 265–266].

В Італії (як і у Німеччині) також відсутнє досудове розслідування, натомість з 1989 р. його місце у кримінальному судочинстві відведено поліцейсько-прокурорській формі підготовки матеріалів кримінальних справ для розгляду у суді. Аналогічним шляхом пішла й Франція. Хоча, відповідно до положень КПК 1958 р., слідчий суддя виведений із структури судової поліції, у цій країні «класичного суддівського розслідування» і досі багато слідчих дій проводить судова поліція [8]. Отже, європейська система кримінальної юстиції переважно відмовилася від досудового слідства у його «класичному» розумінні. Специфікою кримінального процесу цих держав є те, що досудове провадження за кримінальним процесуальним законодавством проводиться переважно у формі поліцейсько-прокурорського дізнання.

Проведені нами дослідження засвідчили, що під прокурорським наглядом за законністю ОРД та негласної роботи оперативних підрозділів Національної поліції України слід розуміти засновану на законах та підзаконних актах діяльність прокурора по забезпеченню дотримання законності оперативними підрозділами під час виконання обов'язків та реалізації прав, покладених на них Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також виконання доручень на проведення слідчих розшукових дій та негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД) у межах досудового розслідування.

Нагляд прокурора за дотриманням законності під час здійснення ОРД оперативними підрозділами та проведення негласної роботи Національною поліцією України передбачає оцінку їх діяльності за такими критеріями:

- наявність відповідних формальних підстав для проведення оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ), слідчих розшукових дій, НСРД;

- суворозвітність у вигляді оформлення відповідних документів за результатами ОРЗ, слідчих розшукових дій, НСРД;
- виключення можливості фальсифікації цих результатів, їх використання не за призначенням, провокації злочину оперативними працівниками під час проведення ОРЗ та виконання доручень на НСРД;
- виключення можливості застосування непередбачених законодавством засобів;
- дотримання прав і свобод громадян, які є учасниками слідчих розшукових дій, об'єктами НСРД та ОРЗ, та залучаються до діяльності оперативного підрозділу;
- обґрунтованість рішень про застосування сил та засобів оперативних підрозділів для проведення конкретних ОРЗ, слідчих розшукових дій, НСРД.

Зазначені критерії в їх сукупності становлять предмет прокурорського нагляду за ОРД та негласною роботою Національної поліції України.

Повноваження прокурора з нагляду за діяльністю оперативних підрозділів під час проведення НСРД здійснюється шляхом вивчення та аналізу документів, необхідних для всебічного дослідження його предмета (клопотання про дозвіл на проведення НСРД, ухвали слідчого судді, постанови та доручення слідчого, протоколи і додатки до них); особистої участі у НСРД, які проводять оперативні підрозділи; надання вказівок щодо проведення, припинення, заборони здійснення НСРД оперативними підрозділами; визначення переліку та послідовності проведення оперативними підрозділами НСРД у конкретному кримінальному провадженні; визначення кола оперативних підрозділів, що мають залучатися до НСРД, необхідності участі в них слідчого.

Доступ до матеріалів ОРД органів та підрозділів Національної поліції України, які містять відомості, що становлять державну таємницю, надається працівникам органів прокуратури, які мають допуск до державної таємниці. Для отримання доступу до матеріалів ОРД, які містять відомості, що становлять державну таємницю, уповноваженим прокурором пред'являється службове посвідчення Голові Національної поліції України чи його довіреним заступникам (у територіальних, міжрегіональних органах (підрозділах) Національної поліції України – начальникам цих органів (підрозділів) або особам, які виконують їх обов'язки), та надається припис на виконання завдання і довідка про наявність допуску до державної таємниці відповідної форми [9, с. 60].

За наявності відповідних документів уповноважений прокурор має право безперешкодно відвідувати всі приміщення органів (підрозділів) Національної поліції України, які здійснюють ОРД, вимагати для перевірки розпорядження, інструкції, накази та інші акти щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи підрозділами Національної поліції України.

Після завершення перевірки на звороті припису зазначають дату, реєстраційні номери матеріальних носіїв оперативної інформації, з якими ознайомився уповноважений прокурор, та їх грифи обмеження доступу. Зазначені дані засвідчуються підписом керівника оперативного підрозділу, у якому здійснювалася перевірка.

Крім того, прокурор у межах своєї компетенції доручає керівникам відповідних органів проведення в підвідомчих їм підрозділах перевірок з метою усунення порушень закону;

скасовує незаконні постанови про заведення або закриття оперативно-розшукових справ, зупинення або поновлення ОРД чи про інші рішення, що суперечать закону; уживає заходів щодо усунення порушень законності під час проведення ОРД і щодо притягнення винних до встановленої законом відповідальності; може опротестувати постанову суду про відмову на проведення оперативно-розшукових заходів.

Отже, усі форми прокурорського нагляду у сфері ОРД можна класифікувати таким чином:

- виявлення порушень закону;
- усунення порушень закону;
- попередження порушень закону.

У Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» [10] доцільно зазначено, що керівник органу (оперативного підрозділу), який є суб'єктом ОРД, може оскаржити рішення, дії чи бездіяльність прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законності під час здійснення ОРД.

Прокурор є одним із суб'єктів проведення НСРД, поряд із слідчим, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноваженими оперативними підрозділами поліції.

Згідно з п. 3.8 «Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» [11] (далі – Інструкція) уповноважений для виконання доручення прокурора, слідчого з урахуванням необхідності забезпечення умов для проведення НСРД оперативний підрозділ залучає на підставі свого завдання відповідні оперативні та оперативно-технічні підрозділи. Відтак виникає питання щодо доцільності надіслання таких доручень також уповноваженому оперативному підрозділу.

На цьому неодноразово наголошували провідні процесуалісти. Наприклад, М.А. Погорецький зауважує, що з метою підвищення оперативності проведення НСРД доцільно надіслати зазначені доручення слідчого безпосередньо тому оперативному чи оперативно-технічному підрозділу, який уповноважений на її проведення. При цьому він наголошує, що така практика вже застосовується у Службі безпеки України і, на його думку, є виправданою та відповідає вимогам чинного КПК України [12, с. 272]. Таким чином, для вирішення зазначеного питання необхідно внести відповідні зміни до зазначеної Інструкції.

Одним з питань, яке, на нашу думку, також потребує вирішення, є положення, пов'язане з п. 3.3.1 Інструкції, в якому зазначається, що залежно від злочину, який розслідується, та статусу особи, щодо якої проводиться негласна слідча (розшукова) дія, інших чинників, слідчий, за погодженням з керівником органу досудового розслідування відповідного рівня, може доручати проведення негласної слідчої (розшукової) дії керівнику іншого правоохоронного органу, у тому числі того, під юрисдикцією якого не перебуває місце вчинення кримінального правопорушення, з обґрунтуванням такої необхідності.

Незрозуміло, чому таку можливість не закріплено за прокурором, і чому слідчий погоджує таке доручення саме з керівником органу досудового розслідування, який за кримінальним процесуальним законодавством не є процесуальним керівником розслідування. В Інструкції не передбачено, про які саме правоохоронні органи йдеться, а під словом «інші» розуміються і ті, які не мають у своїй структурі оперативних підрозділів, саме на які Інструкцією і покладаються повноваження безпосереднього здійснення НСРД.

На нашу думку, доцільно переглянути зазначене положення та викласти цей пункт у такій редакції: «<...> іншого правоохоронного органу, у складі якого наявні або якому підпорядковані оперативні та оперативно-технічні підрозділи <...>».

Перед направленням слідчому судді клопотання щодо проведення НСРД його має бути погоджено з прокурором-процесуальним керівником, який розглядає його за можливості невідкладно з моменту надходження. При цьому предметом контролю прокурора є наявність законних підстав до проведення (юридична обґрунтованість), наявність фактичних підстав (фактична обґрунтованість), додержання процедури отримання дозволу на її проведення [13, с. 134]. У разі ж відмови погоджувати клопотання прокурор складає мотивовану постанову, яка не виключає повторного направлення йому клопотання після усунення недоліків.

За наявності достатніх даних про підготовку тяжкого та особливо тяжкого злочину (передусім у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, зброї, боєприпасів та вибухових речовин) або в разі, якщо такий злочин фактично вже вчиняється (ч. 1 ст. 14 Кримінального кодексу України) чи вчиняються окремі діяння продовжуваного злочину (ч. 2 ст. 32 Кримінального кодексу України) за рішенням прокурора може проводитись контроль за вчиненням злочину з метою його виявлення, документування та припинення у визначених ч. 1 ст. 271 КПК України формах, зокрема, таких, як контрольована поставка, контрольована та оперативна закупка (п. 1, 2 ч. 1), що нерідко пов'язано з комплексом інших процесуальних (гласних і негласних) дій, спрямованих на фіксацію фактів готування особи до вчинення злочину та (або) замаху на злочин.

Практика прокурорського нагляду за реалізацією органами досудового розслідування та оперативними підрозділами відповідних законодавчих положень, з огляду на виключне право прокурора приймати рішення про проведення контролю за вчиненням злочину, виявляє суттєві розбіжності, що перешкоджає швидкому, повному й неупередженому розслідуванню кримінальних правопорушень.

За даними опитувань працівників оперативних підрозділів, прокурор у межах проведення цієї НСРД наділений широким колом повноважень, які є суто наглядовими та спрямовані на:

- встановлення відсутності ризиків посягання на життя або заподіяння особі (особам) тяжких тілесних ушкоджень, поширення небезпечних речовин, утечі ув'язнених, інших шкідливих наслідків;
- винесення відповідної постанови з зазначенням необхідності додаткового залучення потрібних оперативних і оперативно-технічних підрозділів з метою забезпечення належного негласного контролю за переміщенням товарів, предметів і речовин;
- забезпечення нерозголошення інформації щодо проведення заходів, конфіденційності та безпеки осіб (гласних чи негласних співробітників уповноважених підрозділів), залучених до НСРД;
- надання дозволу на використання заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів;
- негайне припинення НСРД в разі викриття дій правоохоронців особами, щодо яких вони проводяться, з одночасною фіксацією фактичних даних про злочинну діяльність таких осіб та їх затриманням;

- вивчення протоколів про проведення НСРД з відповідними додатками;
- ужиття заходів щодо збереження отриманих під час проведення НСРД речей і документів та захисту інформації;
- повідомлення особі, конституційні права якої було тимчасово обмежено унаслідок проведення НСРД;
- визначення перспектив використання результатів проведення НСРД у кримінальному провадженні.

Винятковість повноважень прокурора під час проведення НСРД полягає у праві заборонити проведення ще не розпочатої НСРД, оформивши своє рішення вмотивованою постановою (ст. 110, 246, 249 КПК України). Прокурор зобов'язаний припинити подальше проведення НСРД, якщо в цьому не бачається необхідності, та з інших підстав, викладених ним у постанові, що негайно надається керівнику органу, який проводить негласну слідчу (розшукову) дію.

Уповноважені оперативні підрозділи не мають права виходити за межі доручень слідчого, прокурора. Вони зобов'язані повідомляти їх про виявлення обставин, які мають значення для кримінального провадження, або вимагають нових процесуальних рішень слідчого, прокурора. Керівник органу, якому доручено виконання НСРД, повинен негайно повідомити прокурора та слідчого про неможливість виконання доручення або його затримання з обґрунтуванням причини і повідомленням про вжиття заходів щодо подолання перешкод у виконанні доручення.

Ми поділяємо думку М.А. Погорельського, який зазначає, що визначений Інструкцією порядок передачі прокурору з метою використання у кримінальному провадженні результатів НСРД значно розширює коло суб'єктів, які можуть бути обізнаними щодо організаційно-тактичних особливостей здійснення НСРД. Це негативно впливає як на стан захисту державної таємниці в цій сфері, так і на стан захисту слідчої таємниці у кримінальному процесі, що потребує розроблення додаткових гарантій їх захисту [12, с. 275].

Як свідчить аналіз законодавства країн СНД, таких широких повноважень прокуратури щодо нагляду за діяльністю органів, які ведуть негласну оперативно-розшукову роботу, не передбачено в жодній з них. Гарантії законності ведення ОРД переважно забезпечуються нормами, які встановлюють повноваження прокуратури на санкціонування ОРЗ, що обмежують права людини, або ж нормами, які встановлюють порядок прокурорського реагування на скарги та заяви громадян про порушення їхніх прав під час проведення оперативно-розшукової діяльності (Казахстан, Туркменістан, Росія). До повноважень прокуратури в Білорусі належить погодження відомчих нормативних актів органів, що здійснюють ОРД [14, с. 79]. Чітко визначений предмет прокурорського нагляду – наприклад, у Законі Естонії «Про оперативно-розшукову діяльність» – забезпечує певну самостійність діяльності оперативних підрозділів, адже визначені законом межі нагляду не дають можливості зробити оперативно-розшуковий орган підконтрольним прокуратурі [15].

Кінцева мета прокурорської перевірки полягає у усуненні виявлених порушень закону, їх причин та умов, а також попередженні можливих порушень у подальшому. Специфіка нагляду за додержанням законності під час приймання, реєстрації, обліку та вирішення заяв і повідомлень про злочини (кримінальні правопорушення) зумовлює й особливості заходів прокурорського реагування, до яких належать:

1) можливість скасування незаконних і необґрунтованих рішень;

2) покладення на керівників відповідних підрозділів обов'язку реєстрації в обліково-реєстраційних документах усіх заяв і повідомлень про злочини (кримінальні правопорушення), що надійшли до відповідного органу;

3) застосування комплексних заходів щодо усунення всіх виявлених порушень закону та покарання винних осіб (порушення можливо розглянути на оперативній нараді при начальникові органу, а найбільш важливі – на міжвідомчій або координаційній нараді органів, які ведуть боротьбу зі злочинністю);

4) організація занять з вивчення чинного законодавства, відомчих наказів з конкретних питань.

Висновки. Предметом прокурорського нагляду за діяльністю оперативних підрозділів щодо проведення НСРД під час досудового розслідування за ОРД та негласною роботою Національної поліції України є:

– наявність передбачених законом формальних підстав для проведення таких дій;

– дотримання оперативними підрозділами обмежень, визначених законом і змістом доручень, щодо здійснення цих дій у часі, просторі й за колом об'єктів, а також застосування при цьому технічних засобів;

– дотримання оперативними підрозділами вимог кримінального процесуального закону при оформленні результатів НСРД та провадженні з ними, забезпечення можливості ідентифікації технічних засобів як таких, що використовувались під час НСРД для фіксації інформації;

– належність до компетенції оперативного підрозділу протидії конкретним корупційним злочинам, його повноваження щодо надання доручень спеціалізованим оперативним підрозділам;

– організація раціонального використання сил і засобів оперативних підрозділів для досягнення мети кримінального провадження.

Визначено, що повноваження прокурора з нагляду за діяльністю оперативних підрозділів під час проведення НСРД здійснюються шляхом:

– вивчення та аналізу документів, необхідних для всебічного дослідження його предмета (клопотання про дозвіл на проведення НСРД, ухвали слідчого судді, постанови та доручення слідчого, протоколи і додатки до них);

– особистої участі у НСРД, що проводять оперативні підрозділи;

– надання вказівок щодо проведення, припинення, заборони здійснення НСРД оперативними підрозділами;

– визначення переліку та послідовності проведення оперативними підрозділами НСРД у конкретному кримінальному провадженні;

– визначення кола оперативних підрозділів, що мають залучатися до НСРД, необхідності участі в них оперативного працівника та слідчого.

Література:

1. Коник М.Ю. Нагляд прокурора за документуванням одержання неправомірної вигоди в межах оперативно-розшукової справи. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 132–134.

2. Грібов М.Л. Прокурорський нагляд за виконанням доручень на проведення негласних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні грабежів та розбоїв. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 23–28.
3. Ключков В.В. Проблеми законодавчого забезпечення діяльності системи прокуратури та досудового слідства. *Підприємництво, господарство, право*. 2019. № 2. С. 254–259.
4. Маляренко В.Т. Щодо ролі прокуратури. *Голос України*. 2010. № 235. С. 49–50.
5. Кримінально-процесуальне право України : підручник / за ред. Ю.П. Аленіна. Харків : ТОВ «Одіссей», 2009. 816 с.
6. Щодо заявки України на вступ до Ради Європи : Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи від 26 вересня 1995 р. № 190 (1995). *Верховна Рада України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_590.
7. Татаров О.Ю., Мірковець Д.М. Організаційно-правові засади розслідування злочинів за законодавством Федеративної Республіки Німеччини. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3. С. 261–271.
8. Уголовно-процесуальное право Франции. Москва: Юридический колледж МГУ, 1996. 261 с.
9. Демідов І.І. Організація прокурорського нагляду за проведенням контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів і речовин. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 56–65.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон від 18 лютого 1992 р. № 2135-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
11. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.
12. Погорельський М.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 270–276.
13. Денисенко М.Ю., Стрелюк Я.В. Окремі аспекти організації контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2015. 2–1 (12). С. 130–135.
14. Глушков В.І., Білічак О.С. Система прокурорського нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю і досудовим розслідуванням у законодавстві України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аналіз. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2012. № 4. С. 75–82.
15. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон Республіки Естонія № 281 (редакція від 11 червня 2008 р.). URL: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsf/dok_ierdki.htm.

Kniaziev S. The features of procuracy's supervision over the operative search activity performance and secret work of departments of the National Police of Ukraine

Summary. The article deals with the activity of the prosecutor's office in the course of the operative-search activity and the silent work of the National Police units of Ukraine. The analysis of the prosecutor's supervisory function on the operative and silent work of the National Police of Ukraine in the framework of operational investigative cases was conducted. Such activity of the prosecutor's office in the criminal procedural legislation of foreign countries (Belarus, Georgia, Italy, Germany, etc.) has been investigated.

The forms of prosecutorial supervision in the field of operational and search activity were classified into: detection of violations of the law; elimination of violations of the law; prevention of violations of the law. It is found that the specificity of the supervision of law enforcement during the adoption, registration, accounting and resolution of statements and reports on crimes (criminal offenses) also determines the peculiarities of prosecutorial response measures, which include: 1) the possibility of canceling illegal and unjustified decisions; 2) imposing on the heads of the respective divisions the obligation to register in the accounting and registration documents all statements and reports on crimes (criminal offenses) that have been received by the relevant body; 3) taking comprehensive measures to eliminate all identified violations of the law and punish those responsible; 4) organization of lessons on studying the current legislation, departmental orders on specific issues of their activity. It is determined that the powers of the prosecutor to supervise the activity of operational units

during the conduct of unspoken investigative (search) actions are carried out by: studying and analyzing the documents necessary for a comprehensive investigation of his subject (request for permission to conduct unspoken investigative (investigative) actions, decisions of the investigating judge, investigator's orders and orders, protocols and annexes thereto); personal participation in unspoken investigative (search) actions conducted by operational units; providing instructions on the conduct, termination, prohibition of conducting unspoken investigative (search) actions by operational units; determination of the list and sequence of conducting by the operational units of unspoken investigative (search) actions in a specific criminal proceeding; determining the range of operational units to be involved in unspoken investigative (search) actions, the need for the involvement of an operative employee and investigator.

Key words: prosecutor's office, control, supervision, operational and search activities, silent work, National Police of Ukraine.